

**МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
(Мінсоцполітики)**

вул. Еспланадна, 8/10, м. Київ, 01601, тел.: (044) 289-86-22; 289-70-60, факс: 289-00-98 E-mail: info@mlsp.gov.ua,
Код ЄДРПОУ 37567866, рахунок ua388201720343180001000078737 в ДКСУ м. Києва, МФО 820172

№ _____
На № 129-1/12 від 04.12.2019

**Народному депутату України
Льовочкіну С. В.**

Про соціальний захист осіб з інвалідністю

Шановний Сергію Володимировичу!

Міністерство соціальної політики разом із Міністерством фінансів, Міністерством юстиції, Міністерством освіти і науки та Пенсійним фондом України на виконання доручення Прем'єр-міністра України Гончарука О. В. від 28.12.2019 № 47649/1/1-19 розглянуло Ваш депутатський запит, оголошений на засіданні Верховної Ради України 20.12.2019, щодо соціального захисту осіб з інвалідністю та повідомляє.

Щодо реалізації виборчого права осіб з інвалідністю

Згідно з Конституцією України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування є вільними і відбуваються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування; виборцям гарантується вільне волевиявлення. Виключно законами України визначаються організація і порядок проведення виборів і референдумів (частини перша, друга статті 24, частина перша статті 38, стаття 71, пункт 20 частини першої статті 92 Конституції України).

19.12.2019 за результатами повторного розгляду Верховна Рада України прийняла доопрацьований з урахуванням пропозицій Президента України Виборчий кодекс України (далі – Кодекс).

Для Кабінету Міністрів України Кодексом визначено завдання щодо забезпечення розроблення та затвердження критеріїв доступності для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення приміщень, що надаються дільничним виборчим комісіям звичайних виборчих дільниць для організації

1565/0/2-20/58 від 31.01.2020

Верховної Ради України

26520
04.02.2020 12:20

Оскільки на основі прожиткового мінімуму встановлюються розміри різних видів соціальної допомоги, а також пенсій, посадових окладів відповідно до Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери, потребують комплексного оновлення підходи до його визначення з метою забезпечення більш прозорого механізму застосування, зокрема, з урахуванням впливу збільшення його розмірів на видатки з бюджетів усіх рівнів.

Мінсоцполітики працює над оновленням методології визначення прожиткового мінімуму та підвищенням ефективності його застосування. Зокрема, з метою забезпечення економічного підґрунтя для збільшення розміру прожиткового мінімуму подано на розгляд до Верховної Ради України проекти законів України „Про внесення зміни до розділу VI „Прикінцеві та перехідні положення” Бюджетного кодексу України щодо створення передумов для підвищення прожиткового мінімуму” (реєстр. № 2721 від 13.01.2020) та „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення передумов для підвищення прожиткового мінімуму” (реєстр. № , які 2720 від 13.01.2020).

Щодо пенсійного забезпечення

Чинним механізмом нарахування пенсій відповідно до Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 09.07.2003 № 1058-IV (далі – Закон № 1058) передбачено, що розмір пенсії кожного пенсіонера визначається індивідуально залежно від набутого ним страхового стажу та отриманої заробітної плати, з якої сплачувалися страхові внески.

При обчисленні пенсії для кожного пенсіонера визначається індивідуальний коефіцієнт страхового стажу (залежно від кількості відпрацьованих місяців) і коефіцієнт заробітку, який обчислюється шляхом ділення фактичної заробітної плати застрахованої особи на величину середньої заробітної плати в Україні за відповідний період у розрізі кожного місяця.

У разі відсутності в особи необхідного стажу для призначення пенсії відповідно до Закону № 1058 призначається державна соціальна допомога відповідно до Закону України „Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю” від 18.05.2004 № 1727-IV.

Із урахуванням викладеного питання підвищення соціальних гарантій для осіб з інвалідністю та рівня їх матеріального забезпечення потрібно вирішувати комплексно.

Як показує міжнародна практика, в деяких країнах, перш ніж призначити пенсію по інвалідності, проводяться реабілітаційні заходи, за результатами яких придатність осіб до роботи може бути збережена або відновлена (Німеччина), також можуть проводитись курси із опанування іншої спеціальності. Пенсії по інвалідності в деяких країнах виплачуються працюючим пенсіонерам з урахуванням отриманого доходу (Німеччина, Польща, Франція), державні пенсії по інвалідності виплачуються за рахунок державного бюджету, а в системі соціального страхування – за рахунок страхових внесків.

Згідно з ціллю 3.1 Програми діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої Постановою Верховної Ради України від 04.10.2019 № 188-IX, передбачається, що розвиток ринку соціальних та реабілітаційних послуг для осіб з інвалідністю і їхніх родин і поступове розширення переліку послуг стане одним із основних пріоритетів разом із забезпеченням принципу „гроші ходять за пацієнтом”, впровадженням системи міжнародних стандартів і протоколів надання послуг, переходом на часткову монетизацію технічних та інших засобів реабілітації серійного виробництва, а також підвищення рівня пенсійного забезпечення та розмірів державної допомоги за рахунок оптимізації та ефективного використання видатків.

Також важливими складовими реалізації зазначеної цілі стануть зміна концепції та процесів первинної реабілітації (проведення первинної реабілітації до встановлення інвалідності), установа порядку визначення груп інвалідності на основі міжнародної кваліфікації функціональності, запровадження ІТ-системи оцінювання втрати функціональності та автоматичне отримання статусу особи з інвалідністю.

Треба зазначити, що у 2019 році запроваджено новий механізм щорічної індексації пенсій, в тому числі пенсій по інвалідності, призначених за нормами Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”.

У 2019–2020 роках показник середньої заробітної плати (доходу) в Україні збільшується на коефіцієнт, що відповідає 50 % показника зростання споживчих цін і 50 % показника зростання середньої заробітної плати (доходу). Таким чином, у 2020 році пенсії по інвалідності буде проіндексовано.

На сьогодні Мінсоцполітики опрацьовуються можливі варіанти підвищення рівнів соціальних гарантій для осіб з інвалідністю з урахуванням фінансових можливостей Державного бюджету України та бюджету Пенсійного фонду України.

Умови призначення та порядок виплати державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю визначено Законом України „Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю” від 16.11.2000 № 2109-III (далі – Закон № 2109), а також наказом Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства охорони здоров’я України, Міністерства фінансів України від 30.04.2002 № 226/293/169 „Про затвердження Порядку надання державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю”, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 31.05.2002 за № 466/6754 (зі змінами).

Законом № 2109 передбачено диференціацію розмірів державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю (далі – державна соціальна допомога) залежно від ступеня втрати здоров’я та потреби в постійному сторонньому догляді.

У зв’язку з підвищенням прожиткового мінімуму розміри державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю протягом року зростають відповідно до підвищення прожиткового мінімуму.

Розміри державної соціальної допомоги (із надбавкою на догляд) на 01.01.2020 становили від 1 638,00 грн до 3 937,90 гривні. Протягом 2020 року їх буде збільшено з 1 липня та із 1 грудня.

Соціальна підтримка осіб з інвалідністю з дитинства та сімей, у яких виховуються діти з інвалідністю, забезпечується не лише призначенням державної соціальної допомоги, а також шляхом надання соціальних послуг, житлових субсидій, компенсацій і пільг.

Крім цього, органам місцевої влади надано право встановлювати за рахунок власних коштів і благодійних надходжень додаткові до передбачених законодавством гарантії щодо соціального захисту населення.

Водночас інформуємо, що за ініціативою Мінсоцполітики розроблено проект Закону України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України” (реєстр. № 2494 від 25.11.2019), яким передбачається, зокрема, підвищення

розміру державної допомоги дітям з інвалідністю з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, з 2 до 3,5 прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

З метою підвищення рівня соціального захисту осіб з інвалідністю з дитинства підготовлено проект Закону України „Про внесення змін до статті 3 Закону України „Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю” щодо підвищення особам з інвалідністю з дитинства надбавки на догляд” (реєстр. № 2031 від 03.09.2019), який на сьогодні прийнято Верховною Радою України у першому читанні.

Щодо працевлаштування осіб з інвалідністю

Державна служба зайнятості сприяє трудовій реабілітації та працевлаштуванню осіб з інвалідністю на створені та пристосовані для них робочі місця на підприємствах, в установах, організаціях з урахуванням рекомендацій медико-соціальної експертної комісії. Підбір підходящої роботи для осіб з інвалідністю проводиться відповідно до їхніх професійних навичок, знань, індивідуальних програм реабілітації та з урахуванням їхніх побажань щодо умов праці.

Державна служба зайнятості активно співпрацює з роботодавцями з метою внесення в базу даних про вакансії пропозицій роботодавців щодо роботи з особливими умовами організації праці, проводить інформаційно-роз'яснювальну роботу щодо соціальних послуг державної служби зайнятості, зокрема щодо створення роботодавцями робочих місць з особливими умовами праці та працевлаштування осіб з інвалідністю.

З метою забезпечення відповідності вимогам роботодавців професійних навичок осіб з інвалідністю, які претендують на працевлаштування, державна служба зайнятості пропонує таким особам підвищення конкурентоспроможності на ринку праці шляхом професійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації, надає послуги профорієнтації щодо вибору чи зміни професії з урахуванням потреб ринку праці та стану здоров'я осіб, сприяє працевлаштуванню таких осіб, у тому числі шляхом їх орієнтації на самозайнятість і підприємницьку діяльність. Для започаткування власної справи, особи з числа зареєстрованих безробітних (у тому числі особи з інвалідністю) можуть отримати допомогу по безробіттю одноразово.

За інформацією Державного центру зайнятості, професійним навчанням за направленням центрів зайнятості протягом 2019 року було охоплено 4,3 тис. безробітних осіб з інвалідністю, що на 6,8 % більше, ніж протягом 2018 року.

Державною службою зайнятості здійснюється індивідуальний супровід окремих категорій зареєстрованих безробітних, у тому числі осіб з інвалідністю, після працевлаштування для забезпечення їхньої успішної адаптації та закріплення на нових робочих місцях, визначення їхньої задоволеності роботою, кар'єрним зростанням і намірів щодо продовження або припинення трудової діяльності. Індивідуальний супровід після працевлаштування передбачає також психологічну, соціальну та юридичну підтримку працевлаштованих осіб.

За оперативними даними, протягом 2019 року індивідуальним супроводом після працевлаштування було охоплено 8,2 тис. осіб з інвалідністю.

Водночас Мінсоцполітики проводиться робота з удосконалення механізмів сприяння продуктивній зайнятості, у тому числі осіб з інвалідністю.

Порядком реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 № 792 із 01.01.2019, запроваджено:

інститут кар'єрного радника, що дає змогу забезпечувати індивідуальний підхід до зареєстрованих безробітних осіб, у тому числі осіб з інвалідністю (кар'єрний радник здійснює супровід осіб з інвалідністю з метою їхнього подальшого працевлаштування; послуги з планування кар'єри надаються з урахуванням потреб роботодавців та можливостей шукачів роботи);

профілювання осіб з інвалідністю для оцінювання можливостей їхнього працевлаштування з урахуванням навичок, кваліфікації, досвіду роботи тощо;

індивідуальні плани надання послуг і працевлаштування (такими планами визначаються дії кар'єрного радника, шукача роботи або зареєстрованої безробітної особи з інвалідністю та забезпечується індивідуальний супровід і організація надання послуг).

Протягом 2019 року послугами державної служби зайнятості скористалися 47,9 тис. безробітних осіб з інвалідністю. За сприянням державної служби зайнятості було працевлаштовано 13,8 тис. осіб з інвалідністю, що на 4,6 % більше, ніж протягом 2018 року.

На 01.01.2020 у державній службі зайнятості було зареєстровано 17,1 тис. безробітних осіб з інвалідністю. Кількість вакансій, на які могли бути працевлаштовані особи з інвалідністю, відповідно до інформації, поданої роботодавцями до державної служби зайнятості, становила 6,7 тис., що на 10,3 % більше порівняно з аналогічним періодом 2019 року.

Також зазначаємо, що підприємствам громадських об'єднань осіб з інвалідністю надається підтримка з боку держави у вигляді:

пільг з оподаткування відповідно до Податкового кодексу України (податку на прибуток, податку на додану вартість, земельного податку);

фінансової допомоги на безповоротній та поворотній основі відповідно до Закону України „Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні” за рахунок сум адміністративно-господарських санкцій та пені, що надходять до державного бюджету за невиконання нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю;

пільг зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування відповідно до Закону України „Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування”.

За даними місцевих органів виконавчої влади, у 2018 році лише 275 підприємств та організацій, заснованих громадськими об'єднаннями осіб з інвалідністю, отримали дозвіл на право користування пільгами з оподаткування. У цих підприємствах та організаціях працює 9 701 особа, з них 6 135 – особи з інвалідністю.

При цьому спостерігається тенденція до щорічного зменшення в них кількості працюючих осіб з інвалідністю, а також неповна зайнятість та низький рівень заробітної плати. Зокрема, у 2018 році середній розмір заробітної плати всіх

працівників становив 4 249,8 грн, осіб з інвалідністю – 3 447,1 грн (осіб з інвалідністю на підприємствах УТОС – 2 382,7 грн, осіб з інвалідністю на підприємствах УТОГ – 3 833,9 гривні). При цьому розмір мінімальної заробітної плати у 2018 році (відповідно до Закону України „Про Державний бюджет України на 2018 рік”) становив 3 723 гривні.

Сума отриманих податкових пільг у 2018 році становила 492,6 млн грн, сума отриманих соціально-економічних гарантій (пільг) зі сплати єдиного внеску згідно з пунктом 14 статті 8 Закону України „Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування” – 69,09 млн гривень.

За 2014–2018 роки 56 підприємствам було надано фінансову допомогу на безповоротній основі за рахунок сум адміністративно-господарських санкцій та пені, що надходять до державного бюджету за невиконання нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю на суму 75,5 млн гривень. У 2019 році така допомога надавалася 2 підприємствам в розмірі 2,3 млн грн на створення робочих місць для осіб з інвалідністю.

Щодо державної підтримки громадських об’єднань осіб з інвалідністю

Згідно з національним законодавством України щороку (починаючи з 2001-го) надається державна фінансова підтримка на забезпечення діяльності всеукраїнських громадських об’єднань осіб з інвалідністю.

Законом України „Про Державний бюджет України на 2020 рік” за бюджетною програмою 2507020 „Фінансова підтримка громадських об’єднань осіб з інвалідністю” передбачено видатки в сумі 89 362,4 тис. грн, у тому числі виділено окремим рядком надання фінансової підтримки Національній Асамблеї людей з інвалідністю України, підприємствам та організаціям невиробничої сфери УТОС та УТОГ і Союзу осіб з інвалідністю України у сумі 76 025,9 тис. гривень.

На виконання підпункту „в” пункту 9 частини першої статті 87 Бюджетного кодексу України, Закону України „Про громадські об’єднання”, Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки (Указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016), пункту 2 плану заходів на 2019 рік щодо реалізації Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 657-р, Мінсоцполітики розроблено проект постанови Кабінету Міністрів України „Деякі питання надання фінансової підтримки громадським об’єднанням осіб з інвалідністю”, який 18.12.2019 направлено на погодження заінтересованим органам, громадським об’єднанням осіб з інвалідністю та розміщено на офіційному веб-сайті Міністерства.

Утримання громадських об’єднань може забезпечуватись за рахунок коштів, визначених у їхніх статутах, а саме: добровільних внесків, надходжень від господарської діяльності, членських внесків, прибутку підприємств, створених громадськими об’єднаннями, спонсорської допомоги, здання в оренду власних об’єктів нерухомого майна та інших надходжень, не заборонених законодавством.

Щодо розвитку інклюзивної освіти

Принципи загальності та доступності освіти для всіх осіб визначено у Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права (ратифікованому

Україною 19.10.1973), Конвенції про права дитини (ратифікованої Україною 27.02.1991), Конвенції про права осіб з інвалідністю (ратифікованої Україною 16.12.2009), Конвенції про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти (прийнятої 14.12.1960), що зазначено у статті 53 Конституції України.

Цими документами передбачено забезпечення доступності, повного та ефективного залучення осіб з інвалідністю до суспільного життя. Для реалізації цього права без дискримінації та на підставі рівності можливостей державами-учасницями забезпечується інклюзивна освіта на всіх рівнях протягом життя.

Законом України „Про освіту” гарантовано право на освіту особам з особливими освітніми потребами (стаття 19 „Освіта осіб з особливими освітніми потребами”, стаття 20 „Інклюзивна освіта”).

Формування інклюзивного освітнього середовища є одним із пріоритетів реформування вітчизняної освіти і реалізації концепції „Нова українська школа”.

За оперативними даними:

за п'ять років у 6,4 разу збільшилась кількість учнів з особливими освітніми потребами, що навчаються в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти (із 2 720 у 2015/2016 навчальному році до 17 357 у 2019/2020-му);

за чотири роки в 4,6 разу збільшилась кількість інклюзивних класів (із 2 715 у 2016/2017 навчальному році до 12 552 у 2019/2020-му), в 3,6 разу – кількість шкіл, у яких облаштовано такі класи (із 1 518 у 2016/2017 навчальному році до 5 504 у 2019/2020-му);

за два роки в 1,8 разу збільшилась кількість вихованців з особливими освітніми потребами, що здобувають інклюзивну освіту в закладах дошкільної освіти (із 2 190 у 2018 році до 3 987 у 2019-му);

за 9 місяців в 1,9 разу збільшилась кількість інклюзивних груп (із 1 284 на кінець 2018 року (дані Держстату) до 2 432 на липень 2019-го), в 1,9 разу збільшилась кількість закладів дошкільної освіти, в яких сформовано такі групи (із 929 на кінець 2018 року (дані Держстату) до 1 742 на липень 2019-го);

у 2019/2020 навчальному році впроваджено інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) та вищої освіти. За оперативними даними, станом на серпень 2019 року за інклюзивною формою навчалось 838 здобувачів професійної освіти та 722 – вищої;

на початок 2019/2020 навчального року кількість здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, що навчаються за інклюзивною формою в закладах дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти, становила 22 904 особи.

Для визначення особливих освітніх потреб та забезпечення психолого-педагогічного супроводу здобувачів дошкільної та загальної середньої освіти в Україні сформовано мережу інклюзивно-ресурсних центрів (далі – ІРЦ) та обласних ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти. Наразі діє 25 ресурсних центрів підтримки інклюзивної освіти в усіх областях України та 603 ІРЦ. До кінця 2020 року заплановано створити ще 96 ІРЦ.

З метою упровадження діджиталізації послуг забезпечено функціонування системи автоматизації роботи ІРЦ, що дає змогу батькам або законним

представникам дитини через сайт <http://ircenter.gov.ua> створити кабінет користувача для забезпечення зручності доступу до послуг ІРЦ.

З державного бюджету у 2018–2019 роках для оснащення ІРЦ було виділено 139 млн грн, за 2018-й та другий квартал 2019 року місцевою владою на цю мету виділено зі своїх джерел 223,6 млн гривень.

Водночас інформуємо, що в Україні діють нові державні будівельні норми: ДБН В.2.2-3:2018 „Будинки і споруди. Заклади освіти”; ДБН В.2.2-4:2018 „Будинки і споруди. Заклади дошкільної освіти”; ДБН В.2.2-40:2018 „Інклюзивність будівель і споруд”. Ці норми є обов’язковими до виконання під час проектування і будівництва нових та реконструкції існуючих будівель, споруд і приміщень закладів освіти.

Дотримання вимог архітектурної доступності сприятиме створенню безбар’єрного і безпечного для всіх учасників освітнього процесу середовища із забезпеченням прав дітей з особливими потребами на навчання та гармонійний розвиток в освітньому просторі.

З повагою

Заступник Міністра

Н. Ненюченко

**МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
(Мінсоцполітики)**

вул. Еспланадна, 8/10, м. Київ, 01601, тел.: (044) 289-86-22; 289-70-60, факс: 289-00-98 E-mail: info@mlsp.gov.ua,
Код ЄДРПОУ 37567866, рахунок UA388201720343180001000078737 в ДКСУ м. Києва, МФО 820172

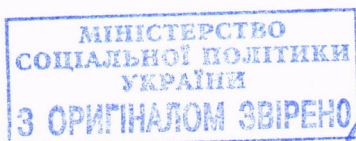
31.01.2020 № 28/0/99-20/312
На № 1565/0/220/SP від 31.01.2020

ДОВІДКА

У зв'язку з відрядженням Міністра соціальної політики України Ю. Соколовської виконання обов'язків Міністра соціальної політики України 31.01.2020 року покладено на заступника Міністра Н. Ненюченко (наказ Міністерства соціальної політики України від 30.01.2020 № 114 к „Про виконання обов'язків Міністра”).

**Начальник Управління звернень
громадян та контролю виконання**

С. Гацанюк

Заступник начальника Управління звернень
громадян та контролю виконання – начальник
відділу звернень та прийому громадян

Л. Кірік